

Розділ 9

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Владислав ЯЦЮК

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітній ступінь «бакалавр»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Зеленський А.В.**

канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Євроінтеграційний вектор розвитку та слабкі позиції України за більшістю глобальних фінансово-економічних рейтингів визначають необхідність ретельного вивчення та запозичення зарубіжного досвіду до вітчизняної практики бюджетно-податкового регулювання. Узагальнені напрями реформування бюджетно-податкового регулювання закріплені положеннями основних програмних документів – Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», Угодою про Коаліцію депутатських фракцій у

Верховній Раді України, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, Меморандумом України з МВФ – не викликають заперечень. Водночас сучасність вимагає подальшого напрацювання напрямів розвитку та більш деталізованого аналізу їх перспектив. З одного боку, не весь досвід є успішним та з іншого – не весь досвід може бути імплементований одразу.

Традиційно за класичним підходом у 3 світовій практиці прийнято розрізняти три головні моделі бюджетно-податкового регулювання в залежності від обсягу централізації ВВП – американську, європейську та скандинавську (соціально-орієнтовану). Європейська модель характеризується обсягами централізації на етапі вторинного розподілу ВВП на рівні близько 35-50% ВВП у доходи сектору державного управління. Статистика країн ЄС та Асоціації вільної торгівлі базується на Європейській системі національних та регіональних рахунків (ESA2010). Відповідно установчим документам ЄС, гранично допустимими є показники 3% дефіциту та 60% державного боргу до ВВП у ринкових цінах. У разі перевищення започатковується процедура врегулювання надмірного дефіциту [1]. Європейська модель є неоднорідною: при порівнянні між країнами істотно різняться рівень державного боргу, доходів та видатків сектору державного управління, а дефіцит бюджету коливається також залежно від політико- економічних циклів. Впродовж останніх двох десятиріч країнами-членами пройдено три повних бюджетно-податкових цикли з піками видатків в 1995 р., перед хвилею розширення ЄС у 2004 р. та глобальною фінансово-економічною кризою 2009 р., що супроводжувалися зростанням державного боргу [2, с. 57].

Ще 2014 р. Україна перетнула позначку державного боргу в 60,0% ВВП., відтак європейський досвід бюджетної консолідації є

корисним для України. Високий рівень боргу є серйозною перепорою на заваді членства України в Європейському Союзі. Міжнародний валютний фонд, ключовий кредитор України, ще 2015 р. спрогнозував зростання валового державного боргу України за підсумками 2017 р. до 94,4% з подальшим зниженням цього показника до 2020 р. Прогнозувалось, що у 2018 р. державний борг трохи зменшиться до 92,1% ВВП, а найбільш серйозне скорочення боргу очікується в 2019 і 2020 рр. – до 76,9% ВВП і 70,8% ВВП відповідно [3]. Отже, можна зробити висновок, що в Україні встановлена помірно висока частка централізації ВВП через сектор загального державного управління, яка відповідає усталеним практикам східноєвропейських країн.

В країнах ЄС впродовж останніх років є виразна тенденція щодо поступового перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва – капіталу та праці – на споживання. Відповідно знижувалися ставки прямих податків та зростали ставки непрямих податків, в основному за рахунок ПДВ. Україна перебуває в контексті європейських тенденцій, про що свідчать останні зміни в податковому законодавстві. Україна за розміром ставок оподаткування перебуває в європейському тренді. Показово, що вітчизняні ставки в основному є нижчими за існуючі ставки у переважній більшості країн-членів ЄС. Відтак необхідність збалансування сектору публічних фінансів надає підстави підтримати концепцію реформування податкової системи Міністерства фінансів України, яка передбачає уніфікацію ставок ключових бюджетоутворюючих податків.

В Україні у багатьох аспектах вже імплементовано провідний європейський досвід бюджетно-податкового регулювання:

– кодифіковано бюджетне (2001 р.) та податкове законодавство (2011 р.);

– у бюджетному процесі використовується програмно-цільовий метод планування, середньострокове бюджетне прогнозування та планування, започаткована реформа фіскальної децентралізації з 2015 р.;

– ставки оподаткування трьох основних бюджетоутворюючих податків відповідають європейському рівню;

– гармонізовано податковий та бухгалтерський облік в цілях оподаткування прибутку підприємств; відкрито доступ до реєстру нерухомого майна, а також на черзі перебуває реєстр транспортних засобів;

– запроваджено електронні сервіси для платників податків, зокрема подання звітності в електронній формі, електронне митне декларування [4, с. 55].

Водночас більшість позитивних змін потребують подальшого доопрацювання та розвитку. Основне завдання проєвропейських реформ у сфері бюджетно-податкового регулювання – зменшення обсягів тіньової економіки, контрабанди та корупції з приведенням їх до мінімального, економічно безпечного рівня. Проведений аналіз засвідчує, що вітчизняна система бюджетно-податкового регулювання відповідає основним параметрам європейських країн або вже розвивається в даному напрямі. Структура та динаміка доходів і видатків, дефіциту та боргу сектору державного управління повною мірою віддзеркалювала основні політико-економічні процеси останніх років. Відтак основні проблеми України перебувають не у площині регулювання (визначення ставок, об'єктів, структури та механізмів оподаткування), а в площині адміністрування. Зменшення обсягів

тіньової економіки та корупції мають здійснюватися злагоджено, поступово та паралельно. В Україні відбуваються хоч і повільні, але стійкі та відворотні зміни в частині контролю публічних фінансів з використанням сучасних інформаційних технологій. Імплементация європейського досвіду до вітчизняної практики покликана сприяти більш прозорому та справедливому перерозподілу ВВП через бюджетно-податкову систему.

Перелік використаних джерел

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union 2012/C 326/01. URL: <http://ex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT> (дата звернення: 05.05.2020).

2. Фурман А.М. Імплементация світового досвіду бюджетно-податкового регулювання до вітчизняних умов. Регіональна економіка та управління. 2016. №1(08). С.56-59.

3. World Economic Outlook Database URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/index.aspx> (дата звернення: 05.05.2020).

4. Зеленський А.В. Фінансове регулювання аграрного сектору в країнах Європейського Союзу. Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Острог: НУ «Острозька академія», 2014. С. 54-57.

5. Іванишин В. В., Дудзяк О. А. Застосування в Україні досвіду розвитку сільських територій європейських країн та США. *Зб. наук. пр. ПДАТУ. Кам'янець-Подільський*, 2016. Вип. 24, ч. 3 : Економ. науки. С. 5-10.